

EDINOST

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko.

* V edini je meš.

„EDINOST“ izhaja vsako sredo; cena za vse leto je 4 gld. 40 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 20 kr. — Za oznanila, kakor tudi za poslanice se plačuje za navadno četiristopno vrsto: 12 kr. če se tiska 1 krat, 10, če se tiska 2 krat, 8 če se tiska 3 krat. Za večje črke po prostoru. Pri večkratnem tiskanju je cena v primeri manjša.

Naročnina in vse drugo naj se pošilja upravištvu (*Via delle poste, Casa Hierchel, N. 10 A, I. piano*) — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v raznih trafikah po mestu.

Slovani v Trstu!

Grozna nesreča je zadela dne 9. novembra hrvatski narod.

Njegova stolica, lepo in upopolno se razcvetajoče mesto, leži na polu v razvalini; razrušil jo je potres, hud in ljut, kakoršnega letopisi slovanskih dežel niso še zabilježili.

V Zagrebu ne pojó več zvonovi, ne vabi več prijazni njihov glas pobožnega ljudstva v pribežališča svetega mirú, v prahu leže zvoniki, razvaline so krasne božje hiše; bedno i nesrečno ljudstvo se ne more vanje zatekati.

Porušeni so domi javnih zavodov; poškodovane, uničene mnogoletnega truda i živega rodoljubja bogate zbirke, služoče poduku, umetnosti in splošnemu izobraževanju; pod razvalinami leže svetinje hrvatskega naroda!

Prijazne i mirne hiše — ni je — nobene več! polovica je razdrtih, polovica poškodovanih, one so prazne in v teh je strah in trepet.

Premožni ljudje beže preplašeni iz mesta; groza jih podí iz njega.

Na tisoče nepremožnih je brez stanovanja in ognjišča; solze si briše stari mož, ki je neustrašeno stal v krvavih bojih; žena vije rokó; otroci, v mrzlej noči, slabem vremenu, bosí, predramljeni iz spanja, od mraza in strahu trepečejo pod zimskim osornim nebom!

Beda je tedaj velika, nujne pomoči potrebnih je mnogo.

Tržaški Slovani! To šibo je poslal Bog, da nas otrese sebičnosti, da okrepi v naših srcih ljubezen do brata, do človeštva; pomagajmo, pomagajmo!

Človečanstvo nas vabi na plemenito delo, izvršujmo njegovo naročilo! Nategnimo vezi bratovske vzajemnosti v nesreči, da ne popokajo, ko bo mile sreče solnce sijalo!

Bog, ki plačuje najvišje obresti, nas kliče na pósodo; njemu posodimo!

Uredništvo.

Nekaj o stavbenem redu.

Da bi ustregli želji, izrečenej v dopisu iz Podgradske občine, dne 15. septembra (Edinost št. 38), pozvedali smo mnogo pri prvih strokonjakih v Trstu, ali vsak nam je zatrdil, da nobenega predpisa ni, po katerem ne bi se na kmetih smele hiše kriti se slamo. Imeli smo v roki mnogo to stvar zadevajočih predpisov iz starih časov i priznavati moramo, da so mnogi jako zanimivi, bistroumni in zelo ostri, kar se tiče obvarovanja požarov.

Zelo oster je najstariš ukaz, katerega smo našli, namreč dvorni dekret od 14. maja 1782. V tem dekretu se ukazuje celo, koliko sveč in kako smejo goreti v cerkvah pri božje službi; v kapelah v znamenjih pred svetniki in v hišah pa se take luči celo in ostro prepovedujejo, ker večkrat požare provzročujejo. Spomina vreden je ta dvorni dekret tudi zaradi tega, ker razodeva, kakošen je bil cesar Jožef II. i njegov čas; nahajamo namreč v njem mej drugim to le: v zasebnih hišah se napravljajo pobožni shodi i svečava bolj za kratek čas, nego za češčenje svetnikov; gosposke in magistrati imajo ostro čuti, da se ne napravljajo.

Prvi ognjegasilni red je bil izdan s patentom od 25. julija 1785 in razodeva nenavadno dobro seznanje z dotičnim predmetom. Predpisi tega patenta so še danes jedro pozneje izdanih stavbenih redov. Uže ta patent zapoveduje, da mora tisti, ki hoče kako poslopje zidati, ali ga bistveno predelati, prositi gosposkinega dovoljenja; mnogo govori o pečeh, dimnikih, strehah, a da se zadnje ne smejo se slamo kriti, o tem nič ne omenja.

Vsi poznejši stavbeni predpisi se opirajo na zgoraj imenovani red, ki je še danes v vseh bistvenih točkah veljaven.

(Uredn.)

Potres v Zagrebu.

Da si je hud potres v Zagrebu dne 9. t. m. mesto strašno poškodoval i ljudstvo grozno prestrašil, vendar se je k malu pomirilo, ker poznejši potresi niso bili več hudi ter so bolj i

bolj ponehivali. Tudi to, ker so zemljeznanci trdili, da ni več nevarnosti, ker so pod zemeljske, potres provzročajoče moči, zemljo prodrle ter tako dobile oddušek, tolažilo je vznemirjeno ljudstvo.

Temu pomirjenju pa je storila konec noč od 15. na 16. t. m. Ob 12 uri 5. min. po polu-noči se je zemlja v novič hudo stresla, zazvenele so šipe v oknih, hišni zvonci so zapeli, speči so se iz spanja prestrašili in ker se je uže po dveh minutah stres ponovil, bežalo je vse iz hiš na ulice i trge. Po tretjem potresu ob 12 uri in 30 minutah so bile hiše uže prazne. Kedor je mogel, zapustil je mesto ter šel na železnico, da se otme iz nevarnega kraja. Mrzla noč je prisilila ubogo ljudstvo iskati si zavetja v kavanah, katere so bile k malu polne. Ob treh se je zemlja zopet, posebno hudo pa ob 4¹/₂, stresla; pri tem stresu je vse bežalo iz kavan, strah je bil grozen, žene so rokó vile, otroci na glas jokali, celo možje, ki so v bojih smrti v obraz gledali, niso se solz sramovali.

Budenje, premražanje, vedni strah in trepet, pogled na podrtine tira ljudstvo v obup ter ga gonobi na duhu in telesu.

Skoraj vsak, kedor je le mogel, zapustil je Zagreb 16. t. m. Hvala i čast pa onim, ki so v prvej vrsti poklicani skrbeti za ljudstvo; oni niso zapustili ubozege ljudstva, ampak trudijo se, kolikor je v takej katastrofi mogoče, da lajšajo splošno nesrečo.

Od 16. do 19. so mirovale podzemeljske moči, ali noč od 19. na 20. je bila grozna; nad mestom so švigali bliski, dež je lil, močen potres je stresel zidove i čulo se je pod zemljo zamolklo, skoraj vso noč trajajoče bučanje, katero je tudi najpogumnejega opominjalo, da stoji z eno nogo na zemlji, z drugo v večnosti.

Nesreča hrvaškega naroda, vzlasti glavnega mesta Zagreba, protresla je vso Evropo. Časniki raznih narodov kličejo na pomoč. Pomagajmo tudi mi i prosimo Boga, naj se usmili nedolžnih in pravičnih ter odvrne daljšo nezgodo.

Podlistek.

Popotne črtice.

Spisal Tóre Poldetov.

(Dalje).

Dakle Slovenci, ženski spol moramo popolnoma pridobiti, moramo ga učiti in blažiti — potem pojde gotovo! Čudno, kam me je zapeljal Orehek i ta stara vas, ki se imenuje tako po mnogih orehah, ki so se nekđaj nahajali tam, pa zdaj so zginoli in jih je tam manj, nego v kateri drugi vasi. Vendar pa kaže kraj sam, da tam so uže od nekđaj sadili južno sadje (katerega se na Pivki sicer ne nahaja) kajti na posestvu g. D...a sem našel več košatih pitanih kostanjev, ki imajo uže nad 200 let. Orehek je bil nekđaj trdnjava, v kateri je bil ograjen grad, cerkev pa nekatere hiše; sedanjí stolp cerkve kaže po svoji obliki, da je bil stolp trdnjavin, a ne cerkven. V gozdu za Orehkom so našli pred časom neko grobljo, katera je bila vsa polna človeških škeletov, na voze so kmetje izkopali teh škeletov in jih prodali za »spodium«. Pri vsem tem je še denes polno kosti v tej veliki groblji in vse kaže, da je moral ondaj biti kak kostnjak, kamor so

mrtvece po kaki bitvi metall, a iz katerih časov, ali rimskih, ali iz časov, ko so Japodi tam prebivali, to še nij dokazano, ker drugih znamenj: posode, lišpa, orožja se v obližju dozđaj še nij našlo. Dobro bi bilo, da bi se primorski stari-noslovec, g. Dr. Bizzaro v Gorici, kedaj potrudil tija, ker on bo gotovo nepristransko sklepal, mej tem ko utegne kranjski arheolog, glasoviti Korel, tam zasledovati Cimbri in Teutone in utegne celó trditi, da je Tevtoburgski gozd sezal do Orehka. Najbolj zanimiv in najlepši kraj v tem desnem kotu Pivke pa je gotovo Prestranek, kder se nahaja podružnica dvorne kobilarije v Lipci, a to moram reči, da Lipica se ne more meriti s Prestrankom gledó lege, obširnosti in romantike. Kder je zdaj ured kobilarne, bil je nekđaj samostan Cistercijenzerjev, ki so prvi one kraje kultivirali. Nahaja se tam več velikih hlevov, ki so tako čisti in elegantni, da se celo lepše kmetске hiše ne morejo meriti z njimi; navadno je v teh hlevih do 400 krasnih žrebet. K Prestranku spadajo tudi manjše podružnice Škulje in Bitinje. Ako se bližajš dvornemu posestvu v Prestranku, misliš, da se sprehajaš po najlepšem angleškem parku; narava in umetnost tekmujeji pred tvojim zadovoljno zročim očesom; za ozalšanje Prestranka se je začelo še le pred 10—15 leti skrbeti in

reči moram, da se je dosti storilo, a kaj bi se ne, saj dvor ima dovolj denarja in dobro je tudi, da denar trosi mej uboge prebivalce, kajti za vse bližnje kraje je ta Prestranek prav dar božji, če pomislimo, da Pivčan pridela le dosti sena, a vsega drugega živeža jedva za čez zimo, da ga tarejo hudi, previsoki davki. (Pivčan je dozđaj več plačeval od svojih pustih njiv in travnikov, nego Furlan za najlepša, rodovitna tla). Prestranek je pa tudi zato imeniten, ker blizo Prestranka v Kočah bil je rojen ranjki Kalister, prvi slovenski trgovec in ker »Cittadino« in »L'Indipendente« imata uže staro navado, da pošiljata njima nadležne kranjske in še celó primorske Slovence tija (vadano commandare a Prestranek); to pa menda bolj zato, ker blizo Prestranka sta rojena slovenska dva milijonarja, ki pa imata v Trstu vendar več pravic nego deset uradnikov »Cittadino« ali »L'Indipendente« in ko bi hotela ona dva lista poslati vse tržaške milijonarje na Grško, v Hercegovino, na Koroško i. t. d., kaj bi bilo potem s Trstom? Gotov sem, da bi se potem niti Irredenta ne pulila več za mesto, v katerem bi začela rasti trava, kajti Trst brez denarja, je riba brez vode in skoro noben milijonar nij bil rojen v Trstu, ampak većinoma so bili rojeni na Slovenskem, Grškem, na Koroškem i. t. d.

Iz tega torej vidimo, da so organi naših Lahonov in njih uredniki (skoro sami slovanski renegati) v vednem protislovju z istinitim položjem Trsta.

Iz Prestranka v Postojno se je prav »lušno« voziti; Matenjavo, Rakitnik, skoz te vasici drži cesta, skoro bi rekel memo samih malih vrtov, ki so nasajeni z raznim sadjem, posebno pa so češplje skoro glavno sadje Pivke. Postojna stoji v središču Notranjskega na mali višini pod starodavnim »Sovičem«, na katerem jo stari podrti grad, kder so gospodarili mogočni baroni in grofi čez Pivko in še dalje. Kraj slovi zaradi svoje svetovno imenitne jame ali vilenice, katera je pravi čudež narave. Tega velikanskega labirinta popisovati nij skoro treba, ker sleheren Slovenec ga uže pozna. Trg sam, ki je podoben mestecu, deli se v takozvani »stari Majlond«, ki se rasprostira na hribu »Sovič« in v pravi novejši trg, ki stoji ob glavni cesti. Postojnska jama je zdaj temelj blagostana postojnskih »purgarjev«; pa tudi prijazna lega v krajnem voglu uže omenjene romantične planjave in dober zrak vabita mnogo gospode iz bližnjega Trsta v poletnem času, in ta gospoda pušča prav desti novcev, tako da smemo reči, da tujec živi Postojno. Tudi veliki vojaški manevri, ki so uže nekaj let sem vsako jesen po omenjeni dolini,

Nova irredenta.

Nedavno se vsemogočna stranka na vladnem krmilu in v državnem zboru strašansko rogovi, ker je potisnena v meje, da ne more več žepov polniti, ljudstva odirati, dežel molziti, države gonobiti, judom palač zidati in ubozeza kmeta in obrtnika dreti. Ker si je nagrabila z sleparjenjem i nezasišanim oduštvom na kupe denarja, zato lahko rogovi. Ker pa po starem slovenskem pregovoru en krivičen vinar sné devet pravičnih, zato bode tudi nje šarjenja k malu konec. Da je temu res tako, o tem nas uverujejo vsi dogodki zadnjega časa. Kedo bi mogel bil pred dnem in letom le sanjati o udarcih in obénem polomu, v katerem se ona zdaj nahaja! Hujski potres, nego na Zagreb, prišel je nanjo; Zagreb vstane nov i lepši, nego je bil prej, sezida ga sočutje, ljudoljubje i krščanska ljubezen; od one stranke pa se obrača vsak pošten človek z nevoljo in gnjusom. Ker vidi, da temno nje delo propada, zato se jezí in pretí. Pobita na treh partitagh, sklenola je na Dunaji pri zaprtih vratih — ker luči in javnosti se hudoba boji — pripravljati Bismarku pot v Avstrijo, a s tem si je zavedala smrtno rano, ker se stoji na straži zvesti avstrijski narodi, ki imajo plemenito srce i krepko roko za brambo svoje domovine in cesarske hiše.

Ta stranka je pri zaprtih vratih sklicanim judom i drugim po državnem premoženju lačnim, po ministerskih stolih hrepenečim brezvestnim ljudem i političnim tepcem, kakor je podljubelski tržiški župan in kamniški Terzites, zabčila, naj se izreko i delajo za tako zvezo z Nemčijo, da bi Avstrija v Nemčiji utonila.

Ohola, napihnjena, brezvestna svojat je vrgla krinko z obraza, da jo zdaj pozna tudi tisti, ki je bil doslej slep in gluha. Do današnjih dni se je skrivala še za namalane ideale, kakor so: ustava, svoboda i druga taka dobrozvooneča imena. Ker pa ljudstvo k tem malikom ni hotelo več romati ter jim kadila zažigati i ne moliti zlatega teleta, ni bilo drugače, odkriti se je morala prava podoba i ž njo je prišla na dan vsa sleparija. Ustavoverstva plašč je bil uže tako luknjast, da ni več grel i ne držal, zato ga je omenjena svojat pred dunajskim partitagom sama raz sebe vrgla, ter na tem pokazala, da nosi pickelhaubo i Bismarkov paletot. Da je to resnica, vidimo iz programa poprej imenovane ustavoverne, sedaj prekrščene nemške narodne stranke. V tem na dunajskem partitagu mej nemške apostole razdeljenem programu se priporoča najtesnejša zveza Avstrije z Nemčijo, zahteva se colno jedinstvo, i da se doseže *končni namen* (to je vtopljenje Avstrije v Nemčijo), naj Avstrija in Nemčija uže zdaj skrbite, da se postavno uvedo v obeh državah enaka načela gledé novčne koví, monopola (samoprodaje) in neposrednih davkov.

Ali vse to ne diši po irredenti? Je li odstavljeni splitski župan, zloglasni Bajamonti, tudi v ta program vpleten, ker se je umrlej ustavovernej stranki tako globoko uklanjal i še zadnje dni pri njej svoje otetbe iskal i pričakoval? Kaj poreče grof Taaffe? Ali bo mogel temu programu v oči gledati i roke križem držati? Ali bo mogel dopuščati, da bodo mnogobrojni privrženci prekrščene stranke, lastni njegovi uradniki, ta program podpirali, širili in izvrševali ter pot pripravljali nemškemu gospodu? To nikakor mogoče ni; blagost, obstanek naše države tega ne dopuščate.

tudi ti manevri so prava sreča za Postojno in okolico. Po velikanskem ognju leta 1870 se je trg popolnoma spremenil in dobil še prijaznije lice, kajti zginole so mnoge pred ognjem se slamo krite hiše. Postojna ima nekaj nad 1800 prebivalcev. Omenjeni viri dohodkov pa so napravili iz postojnskih »purgarjev« prave »kosmopolite«; zatorej nahajaš v Postojni samo nemške in še celo italijanske napise na stacunah i. t. d., a slovenskega gotovo ne, in v jami me je bila francoščina, italijansčcina, nemščina, zraven katerih tujih jezikov pa nij bilo prostora za domačo slovenščino, akopram zahaja v jamo največ Slovencev, Hrvatov in drugih Slovanov. Ko je nek moj prijatelj pred par leti to videl, začel je javno upiti pred mnogimi postojnskimi purgarji: Znamenje je to, ne »kosmopolitizma«, ampak zagrizlosti in neuljudnosti, in Postojnci, ako uže hočete biti uljudni proti tujcem (recimo, da je v Postojni kaka cimberska kolonija) vendar bi morali ozir jemati na ogromno večino obiskovalcev in napise napravljati: po kineško, spanjolsko, nemško, francosko, angleško, pa vsaj na zadnjem mestu tudi napis po slovensko za »contribuens plebs rustica«. Vsled te in še mnogih drugih silnih pritožeb smo videli lansko leto v groti uže tudi slovenske napise. Torej kričati vendar velja in kričačev — tudi potrebujemo!

(Dalje prih.)

Končnemu namenu nemške narodne klike se upira vse nenemško in vse pošteno nemško ljudstvo iz vseh kraljestev in kronovin ter ostro obsoja na javnih shodih nepatrijotične naklepe. Cejo mirno, lahkokravno dunajsko mesto se odločno izreka zoper namene i dela one koterije, ki v svojej nesramnosti išče potov, kako bi Dunaj podvržla Berlinu. Ljudski shod pri Schwenderju, na katerem se je sešla mnogobrojna množica, izjavil je v resoluciji: »Avstrijsko ljudstvo odločno obsoja narodno draženje, naj to izhaja od katere koli strani, ker vidi le v mirnem, zločnem občevanju vseh avstrijskih narodov neovrželjivi pogoj blagososnega dela za človeštva najvišje namene; ono odločno protestira zoper resolucije, katere je sklenola tako imenovana ustavoverna stranka na shodih v Müdlingu, Brnu in Karlovih varih, ker dražijo narode; ono dalje protestira zoper trditev tako imenovane ustavoverne stranke, da je svobodoljubna, ker vsa nje dela razodevajo, da jej rabi svoboda le za ščit in krinko, za katero se skriva najhujša politična in gospodarska spridenost.«

To je ostrá ali pravična obsodba, katerej se je zadnje nedeljo pridružil tudi mnogobiskovani ljudski shod v Brnu, v ponedeljek pa jej nemški partitag v Lincu smrtno udarce dajal, s kratka: vse pošteno ljudstvo iz vseh kraljestev in kronovin obširne naše države se je obrnlo zaničevanjem i studom od nje.

Če je pa temu tako, tako se je vladi vesti? Ali more, ali sme ona mirno gledati, da privrženci te v Prusijo škileče, od ljudstva obsojene stranke še dalje hujskajo narode, podkopujejo notranji mir, izpodjedajo srebro državne blagosti i moči ter izdajajo tujeu državo? — Ljudski glas je božji glas, naj ga vlada poslušá!

Narodno gospodarstvo

in njega upliv na države s posebnim ozirom na delavne stanove.

Predavanje dné 31. oktobra 1880.

T. P.

(Dalje)

To torej sili vsako pametno vlado, da ne dela dolgov nad mero in glavna stvar je tako gospodarstvo v državi, da troški nikoli ne presegajo dohodkov, kajti na vse zadnje: kedo mora plačevati obresti od dolgov? v prvi vrsti kmetje, i drugi obrtniki in posrednje plačuje še največ prosti delalec, ki vse kupuje in je torej največi konsument uže obdačenega blaga, mej tem ko se veliki kapitalist, veliki posestnik uže lažje odteguje, posebno pa posrednjim davkom. Da, Gospoda! ravnotežje v proračunu je državi tako in še bolj potrebno, nego družini, kajti od dobrega gospodarstva v državi je odvisna blagost milijonov prebivalcev.

Zatorej pa se moramo denes čuditi slabemu gospodarstvu vse Evrope, katera troši milijarde za vojsko, a skoro nič za produktivne reči, to je za take naprave, ki same po sebi dajó zopet obresti in povišujejo obéno blagostanje. Gospoda! Mnoge države so sicer začele izdavatí tudi po več za take koristne reči, in nekatere so začele v sedanjih časih celo napravljati prav koristne obéne razstave, ki pomenjajo boj na mirnem polju, na polju napredka in človečanstva. Vse to je prav. A ves trud, vsa skrb malo izda, če nij miru doma.

Mir, le zlati mir rodi dovolj zlatega sadú; vojna pa zatira in podira vse to v malih dneh, kar so pridne roke napravile v desetletjih. Po spričevalih zgodovine je imela vojna le malokrat dobrih nastopkov, in jih ne more imeti, ker vojna zdívja ljudstvo, upljiva slabo na moralo in se večidel rodi iz sebičnih in ljudstvu malo koristnih namenov.

Vsega tega ima biti vladi mar, in se vé, da ima v svobodnih državah tudi ljudstvo svoj ustavni uplív na vse te zadeve.

To so v obče pravila in vodila dobrega narodnega gospodarstva.

Ako pa se ozremo na potrebe in želje naših obrtniških krajev in vsega cesarstva, prepričamo se, da vsi hrepené v obče po tem, kar sem razlagal; tedaj hočem le še omeniti, kaj nam Slovincem posebno zavira hiter napredek, kakoršen je potreben dandenes. Slovinci so brez dvoma delavni in sploh dobre glavice, ali šol pomanjkujú našem narodu, to je narodnih in strokovnjaških šol. Pri nas imamo še precej ljudskih šol; toda nižih realk, obrtniških, kmetijskih šol imamo premalo, ali jih celo nemamo. Potrebna bi bila v vsakem večem trgu ena taka šola za nekoliko više izobraženje. — Na Nemškem je temu tako; a kako tam napreduje narod! Nam pa nočejo dati niti onih viših šol,

katere imamo vrediti na narodni podlagi, ki je edino primerna pedagogičnim principom. Cest je tudi premalo, to je dobrih cest, akopram moramo priznati, da se zadnji čas na tem polju še precej dela. A kar posebno tržaško trgovino in slovensko obrtnijo tare, to je pomanjkanje železnih cest; mi imamo edino južno železnico, ki ima v rokah monopol in torej obtežuje promet z visoko voznino. Tudi se pri nas ne more obrtnija hitro razvijati prav zaradi tega; kajti ako bi imeli na priliko predelsko železnico, gotovo bi ob Soči nastalo mnogo fabrik, ki bi vse prišle na pomoč dežel, še bolj pa tržaški trgovini. V vipavski dolini je uže nekoliko obrtnije; a ta ne more dobro napredovati, ker je ne veže nobena železnica naravnost s Trstom. Tudi kmetiji bi prišle mnoge železnice v veliko korist, kajti kmetija na železnici ima vedno večo vrednost, nego pa ona, ki je daleč od železnice; nadalje more kmet pošiljati svoje pridelke v daljne kraje po nizki voznini, vsled česar se mu zboljša cena blaga in konečno tudi železnice pospešujejo omiko.

Ker je pa znano in dokazano, da je kmetški, obrtniški in delalski stan podlaga državi in je torej jasno, da mora vlada posebno te stanove podpirati, ako hoče državo osrečiti, naj mi bode dovoljeno tukaj še posebno o teh stanovih govoriti.

Kmetški stan potrebuje še posebne podpore od vlade tukaj v naši državi, ker Avstrija je eminentno kmetijska država. Vlada mora torej skrbeti, da se temu stanu, kolikor le mogoče, lajšajo uže preveliki davki, potem pa mora tudi skrbeti, da povzdigne vrednost posestev in pridelkov. To stori, ako zniža troške za vojno, in državno upravo uredi na podlagi največje avtonomije, tako sicer, da se bode ljudstvo samo več bavilo z javnimi opravili in da se po mogočnosti odstrani birokratizem, to je zmanjša število uradnikov. Tudi mora na to paziti, da bodo veliki kapitalisti primerno več plačavali davščine, zatorej mora obdačiti luksuz in rente. Kakor sem uže omenil, mora vlada skrbeti za dobre strokovnjaške šole in za obéni poduk v pravilnem poljedelstvu, živinoreji, vinstu i. t. d. Prav bi bilo, da se poduk v teh kmetijskih strokah začne uže v ljudski šoli. Nadalje je vladi skrbeti za mnoga in dobra vsakovrstna občila: ceste, železnice i. t. d. Kar pa je kmetškemu kreditu še posebno potrebno, to so dobro urejene javne knjige. V tem obziru je državni zbor uže sklenol dobro postaviti in se je nadejati v kratkem dobrega uspeha. Ali visoke takse pri vknjiževanjih bodo škodovalé dobremu redu, ker dosti sprememb v posestvu bodo ljudje skrivaj izvrševali, da se odtegnejo visokemu plačilu; zatorej pa bi morali naši postavodavci tudi za to skrbeti, da bi bile vse takse ali odstotna plačila pri vsakovrstnih vknjižbah prav nizka.

Vlada mora tudi podpirati na vso moč snovanija gospodarskih društev, bodisi vinstvenih poljedelskih, bodisi hranilnic in posojilnic. Taka društva lahko podpira z denarjem, pa tudi z dobrimi postavami, posebno pa mora vlada posojilnice s tem množiti, da jih oprosti vsakega dohodninskega in družega davka. Naposled je skrbeti vladi za to, da vrednost pridelkov ne pade toliko, da kmet nema več primernih dohodkov za svoje življenje. V tem obziru treba gledati, da nam pridelki tujih dežel ne delajo prevelike konkurence v lastni deželi, obdačiti se morajo taki pridelki, ki v naše dežele dohajajo iz inostranskega, katerih pa tudi naša država pridelava v ozbilju. Tako na priliko dohaja mnogo sadja iz Italijanskega v naše dežele, ker pa pri nas ne manjka sadja, zato bi se morala ta nekoristna konkurenca omejiti, toliko bolj, ker Italija išče vedno novih uzrokov, kako bi našemu sadju zaprla pot v Italijo; zdaj je floskera, zdaj kaka druga bolezen uzrok takej prepovedi. Amerika je tudi v zadnjih letih nastopila kakor mogočna tekmovalka na polju pridelkov, posebno žita, s katerim v nekoliko letih poplavi vsó Evropo. Ali ne bi bilo torej potrebno uže zdaj misliti na to, kako omejiti to našem poljedelstvu uže zdaj silno nevarno konkurenco? S kratka, rekel sem uže, da colna sistema ima biti taka, da varuje po mogočnosti domače delo, domači kapital in v tem je vse, kar se tiče dobre finančne politike.

Vse kar sem rekel gledé kmetijstva, velja tudi za obrtnijo in trgovino, z razločkom, da obrtniji so primerne obrtniške šole in večje domače banke, ki so tako dobro osnovane, da more obrtnik in fabrikant dobivati potrebnega

kapitala po nizkih obrestih, Kapital po ceni pa se dobiva le v tistih državah, ki so ekonomično prav dobro urejene in uživajo kredit znotraj i zunaj domačije.

Slabo je na priliko pri nas, da državni zajmi (posojila) jemljo preveč denarja narodnemu gospodarstvu; naši mali in veliki kapitalisti dajó rajši vladi denar na posodo, nego pa trgovcem in obrtnikom, ker menijo, da je pri vladi večja varnost in ker vlada plačuje zadosti visoke obresti. V tem obziru torej dela sama država neugodno konkurenco domačej trgovini in obrtniji, kar se pa ne ujema z dobrim narodnim gospodarstvom. Tudi mora vlada z novci podpirati posebno nadarjene umetnike, inžinirje, rokodelce po premijah, štipendijah i. t. d., ter za povzdigo kake nove obrtnije odajati celo privilegije ali predpravce, da tako spodbuja umetnost in obrtnost; saj so druge države, posebno angleška, potrosile velikanske svote v take namene. Kakor sem uže rekel, pri kmetiji mora država tudi s colno postavo varovati domačo obrt in braniti, da zunanji izdelki ne uničujejo domačih zarad veliko nižje cene. Pri nas je začela vlada v tem obziru boljše delati, vendar pa še nij videti povsod pravih načel in prave doslednosti. A vlada sama tudi ne more vspešno delovati, ako ljudstvo ne skrbi tudi samo za povzdigo omike, moralnosti, blagostanja; ako ljudstvo nij zmerno, ne živi pošteno, ne dela i ne štédi. Kmet, obrtnik, trgovec in delalec — vsi ti stanovi morajo biti jako delalni in ne smejo več trošiti, nego jim dopuščajo dohodki, temveč morajo celo vsako leto nekoliko prihraniti, da jim ostane kapital za slabe čase, za bolezní, za odgojo otrok in za starost, ko ne morejo več delati. Vsi ti delalni stanovi morajo prosti čas obračati za svojo boljšo omiko po šolah, dobrih društvih, dobrih knjigah. Oni sami morajo gledati na to, kder nij mogoče, da bi posamezen človek mogel kaj vspešnega napraviti, da se spojé v društva, bodisi v čitalnice, obrtna, kmetijska, trgovska društva, bodisi v obrtna društva in posojilnice, kajti vlada sama brez ljudstva tudi ne more pri najboljši volji nič storiti; kvas za vse te koristne osnove je dobra in resna volja ljudstva in poštenost njega voditeljev. Vlada ne more stvariti, ona more le podpirati in pospeševati in to je zadosti.

Slednjč mi je še govoriti o najštevilnejšem in najbolj zanemarjenem stanu — o delalskem stanu. Ta stan dela nekaterim pisateljem in filozofom, še bolj pa državnikom veliko skrb; večinoma se učenjaki o tem strinjajo, da mora nastati kedaj v Evropi socialno prašanje, katero prekucne ves dosedanji red človeškega društva. Zato pa menijo, da je treba to prašanje uže zdaj, ko je še ugoden čas, dobro zajeziti in mnogo koristnih reform polagama uvesti, tako sicer, da nas socialno prašanje ne najde nepripravljenih. A vpraša se: kaj je prav za prav to socialno prašanje? Bolj ko se množí obrtnija in se množí tudi prebivalstvo, bolj se množí tudi delalski stan, ta stan, ki nema ni posestev, ni kapitala, zovejo ga tudi proletarjat.

(Dalje prih.)

Dopisi.

V Dolini, dne 14. novembra.

Pred tremi meseci sem Vam zagotovil, da bom večkrat v Vaš list »Edinost« pisal. No, v enoličnem vojaškem življenji ni bilo veliko gradiva — pa se tudi človeku dosti ne ljubi. Toliko več pa sedaj.

V Istri trka uže sedaj ubožstvo na duri. Živeža so Istrani nekoliko pridelali, a glavnih pridelkov: vina, in olja skoro nič. Ljudstvo se je v velikem ubožstvu uže lanskega leta zajelo, udolžilo, nadejajoč se letos poplačati. Upniki smejo uže še čakati; kaj dá kmet, ko nema solda. Ta pomanjkljivost se vidi živo pri šolskeje mladini. V šolo ti hodijo otroci bosí, raztrgani, lačni in brez učnih pripomočkov; pa naj učitelj napreduje vspešno pri takih pomanjkljivostih! Hvala Bogu, da so še usmiljene dušel

Dne 9. t. m. je sklenola domača učiteljska konferenca med drugim napraviti okrožnico ter za ubožne šolske otroke milodarov nabirati. Evo Vam! otroci so uže preskrbeni s potrebnimi učnimi pripomočki.

Darovali so: neimenovana oseba 4 gld., g. Alojzij Bunc višji učitelj 1 gld., g. And. Vrtovec učitelj 1 gld., gosp. na Jožefina Sovdat, učiteljica 1 gld., gosp. na Uršca Pangerc, poštna opraviljelica 1. gld., gosp. na Ančka Pan gerc 54 kr

Tonea, kuharica gosp. dekanova 50 kr., gosp. Jerjan župan 50 kr., Peter Ota s Krogel 30 kr., Jožef 30 kr., gospa Linksfeiler 55 kr., g. Ivan Lavriha mesar 1 gld., g. Jakob Strajn 50 kr., g. Jožef Mahnič 20 kr., g. Ivan Sancin posestnik 1 gld. — Skupaj 13 gld. 39 kr.

Dobro nam došla svotico!

Vsem č. g. darilem se učiteljstvo v imenu šolske mladine toplo zahvaljuje.

Iz tržaške okolice, 14. nov. 1880.

(Nerednosti pri tržaški pošti.)

Vas dopisnik s Krasa v predzadnji »Edinosti« je tožil, da se mu pisma izgubljajo v Trstu. Enako se godi tudi meni. Pred nekimi dnevi sem oddal tukajšnji poštni postaji h krati dve pismi namenjeni v Trst; obe ste imeli natančen napis, od tukaj ste bili resnično odposlani na glavno pošto v Trst, pa obe ste se izgubili! Eden mojih adresatov mi je tožil, da se tudi njemu izgubljajo pisma, ki se mu pošiljajo od zunaj. Nehoté se človeku vriva misel, da prav v Trstu mora biti predrzen radovednež, ki za se hrani ptuja pisma. Tudi jaz izrekam željo, naj poštno vodstvo skrbi za to, da bo pošta zanesljiva, kar smemo zahtevati.

Iz tržaške škofije, 13. novembra.

(Duhovščina pa slovensko vradovanje.)

Pod tem naslovom je prinesel »Slovenec« znamenit članek, na kateri obračamo pozornost tudi naših duhovskih merodajnih krogov. Pri nas je nekoliko drugače, recimo: boljše, nego na slov. Koroškem, Štajarskem ali tudi na Kranjskem. Matice se pišejo latinski, škofjski ordinarijat pa sprejema tudi slovenske in hrvaške vloge. Vendar ni še vse tako, kakor bi si mi narodnjaki želeli in kakor bi imelo biti po pravici: prevleko prednost pred slovenščino vživata še nemški in italijanski jezik. Ako bi se cerkveni uradi ravnali po pogovoru »vsakemu svoje, omejilo bi se zelo laško vradovanje, nemško pa bi popolnem odpalo, ker v naši škofiji ni niti ene nemške duhovnije. Da se to zgodi, treba je prave volje in dejanskega rodoljubja posameznim duhovnikom, ki vodijo župne in dekanijske urade, ali pa migljaja od zgoraj. Prvo ni tako lahko, uže po pogovoru, ki pravi, da vsaka glava ima svojo pamet; toraj bi bilo priporočati drugo sredstvo, po izgledu čeških in moravskih škofov, katere navaja omenjeni »Slovenec« članek. Iz ozirov cerkvene edinosti in jezikovne enakopravnosti naj bi se, po naših mislih, določilo tako-le: Uradni jezik za vso škofijo je latinščina. V tem jeziku naj se pišejo matice krščenih, poročenih in mrtvih in pričevala iz njih; v tem jeziku smejo občevati mej sabo in z škofijo vsi duhovniki uradi. V tem jeziku so pisani vsi škofjski razglasi, ako niso pisani v vseh treh deželnih jezikih, to je: v slovenskem, hrvaškem in italijanskem. Za druge zapisnike, za cerkvene račune in za občevanje z strankami mora se rabiti jezik, kateri govori ljudstvo dotične duhovnije ali dekanije in to je vselej tisti jezik, v katerem se v cerkvi označuje božja beseda. Ta jezik se sme rabiti tudi v občevanju z drugimi cerkvenimi uradi in s škofjskim ordinarijatom. Ta reši latinske vloge latinski, druge pa v tistem jeziku, ki se govori v dotični duhovnji. Ako bi se tako določil uradni jezik vsake duhovnije, smel bi se rabiti tudi v občevanju z drugimi svetnimi uradi. Da se uvede slovensko in hrvaško vradovanje pri duhovskih uradih, mora se skrbeti tudi za pripomočke k temu; napraviti je treba slovenskih in hrvaških obrazcev in tiskanic, zlasti za cerkvene račune. Tudi bi bilo dobro, da bi naš duhovski imenik, po izgledu onega krške škofije na Koroškem, pri vsakej župi, oziroma dekaniji, povedal v katerem jeziku (ali v katerih jezikih) se propoveda. Naj služijo te vrstice le ko dostavek k omenjenemu članku z ozirom na razmere v naši škofiji.

Iz Istre, dne 15. novembra.

(Izgledna čitalnica.)

Nikder v Istri se tako ne krepi narodna zavest, kakor v Dolini, tega smo se uže večkrat prepričali in napredek vidimo vselej, kolikorkrat obiščemo starodavno Dolino.

Tamošnja čitalnica, če tudi še mlada, jako se vtrjuje. Gosp. Vrtovec, dolinski učitelj, je začel v njej učiti zemljepisje. Učilo se bode v dolgih zimskih večerih po dvakrat na teden tudi kmetijstvo sadjarstvo, vinstvo in drugi koristni predmeti. Da Dolina tako lepo napreduje, k temu je največ pripomogel za narod uneti

g. dekan Jan, pa tudi gg. učitelja Bunec in Vrtovec in drugi razumni možje. Dolinci, udeležujte se marljivo teh podukov, to je šola odrastlim.

Nihče naj ne misli, kako bode nas učitelj učil saditi, trto obdelovati i. t. d., saj to sam boljše znam. Kakor vse vednosti, tako napreduje tudi kmetijstvo, vedno se tu pa tam kaj zboljša, kaj novega koristnega najde; in tega se mora vsak poprijeti, kedor neče za družimi zaostajati. V deželah, kder kmetijstvo najbolj cvete, uč se vsak kmetovalec, ne le na polju, ampak tudi v šoli kmetijstva. — Zatoraj le marljivo obiskujte poduk v čitalnici; poduk nobenemu ne more biti v škodo, vsacemu pa je bolj ali manj koristen.

Z Notranjskega.

Ko smo dobili glas o novih dveh leposlovnih listih, izrekla je »Edinost« o tej stvari moško besedo; in takistih mislij je slovenski narod sploh. Le nekateri »narodni srbc«, kakor bi nadel prof. Erjavec takšne kužne golazni na narodnem životu, kalé sporadično slogu, zavijajo resnico, sumničijo poštenje, obsojajo in obesaajo vse, kar nj iz njihovega kvasa in kar jim ne donaša dobička. Sebičnost in osobna osveta jim je gaslo, laž pa krepost, da lažje nasprotnika »speljajo na klin«!

Vsacemu poštenemu narodnjaku, bodisi duhovnik ali posvetnjak, gnjusi se prepir in nesloga v domačem taboru, vsak proklinja take žalostne in nesrečne dogodbe! Zatorej dajmo za vselej »marchrouto« ljudem, ki narodnej stvari na kvar sejejo prepir in zvijačo, ki z neslogo krahajo, slabé in delé delalno naše skromne moči; vén iz narodnega svetišča s takšno sodrgo, ki farizejsko izpod hinavske krinke škili, češ, slovensko ljudstvo: tukaj je estetika, tam le je dobro lepo in pravo itd. dejanski pa teptá mej narodom s proizvodi »à la Dimes« in »likanjem s kneftro« etc. vsak dober okus!

Pa ad rem k leposlovnemu listu v Slovenicah v obče. No, da nam je takšnega lista živa, živa potreba, to je reč dognana. Dobro! In kakšen naj bode ta list? Vsak si želi dobrega, kaj ne? In kedaj je mogoče listu, da bo pri naših razmerah res dober? Tačas, kedor ima kolikor mogoče duševne in materijalne pomoči!

Jaz menim, da nihče ne dvomi, da mora biti list dober v takšnih rokah, katere zdaj poznamo po »Narodu« kot sodelalno. Kje je najbolj naravno središče, kje je največ sposobnih močij vkup, od kod se najlažje razširja list, če ne edino v Ljubljani, v našem srcu, v našem centru. »No, Janežič, ustanovitelj naše beletristiki vendar nij bil v Ljubljani«, kima filister. In kaj dela »Slov. Matica«? Zakaj Matica tako cenca s delovanjem, to se vé na Štirnem, Kranjskem, Primorskem in Koroškem. Preboleti mora! Uzroki so znani. Da, da za blagega Janežiča so bili drugi časi. Kje je bilo še toliko slovenske inteligencije? dve tretjini naročnikov je imel on mej učečo se mladežjo. In kaj nij bil Jurčič glavni stebel njegovemu Glasniku in Cvetju?!

In vsak, kdor hoče, vé, kako bi se danes Janičičeva oporoka glasila! V Celovcu manjka tako večjih peres večkrat, da često uže slovensko rojstvo zadostuje za odborništvo pri sv. Mohorju!

In kaj se mi nehčemo ničesar učiti? Glasnik, Besednik, Zora i. d. so izhajali na periferiji slovenske domovine in večinoma na ramah po-dincev. Vedno smo bili v strahu, da delo pre-stane s smrtjo ali preselitvijo izdajateljevo; naj molčim o tem, da se je moralo duševno večkrat vegetirati! Bog varuj, da bi te vrste narekovalo strankarstvo, nego le živo in trdno prepričanje, da moremo Slovenci le jeden dober leposloven list pošteno in koristno vzdrževati. Magári, da bi mogli s tremi bogatiti malo slovstvo in širiti domačo knjigo na prid narodnej omiki! Ali kaj se bomo slepili in povprek slabili? Treba nam je moči koncentrirati in vsakega podjetja se praktično poprijeti! Hej, narodnjaci, ki ste prepričani o imenitnosti in potrebi narodne leposlovne knjige in znanstvene, na noge! Trideset in toliko najbolj znanih slovenskih pisateljev hoče združeno pisati za nas v Ljubljani leposloven in znanstven list. Vsi imajo s tem pred očmi, koristiti nam in zanamcem. In s čim jim vsak najbolj povrača njihov trud in ljubezen? Da razširja knjigo kolikor mogoče mej narodom! In to je tudi dolžnost vsacega zavedenca!

Kolportaza, kolportaza, to mora biti naš

klic! Vsak naj se sam iz pravega patriotizma postavi tam, kjer je, za poverjenika. Ogledaj se okrog sebe! Precej tik tebe stoji trdna domača hiša. Oče je mož stare korenine in iz stare šole. Ne peča se s čitanjem, v hiši niti nij slov. časnika, da bi se iz njega vedelo, kaj se piše in tiska v domačem jeziku na korist narodu. Otroci so uže odrasli in izobraženi. Blížaj se tej hiši, prigovarjaj in ne straši se!

Začetek bo težak! Pa iz izkušnje vemo, kako teško pogrešamo priljubljene periodične knjige; tudi s požrtvovalnostjo ostanemo jej dober prijatelj. Kakor so družinske razmere in kakor je stan omike, priporočujmo »Mohorjevo društvo«, naše politične liste, beletristični list »Slovensko knjižnico« in sploh domačo knjigo. Ako se ne zmaga »Narod«, sezi po »Edinosti«, »Gospodarju«, »Soči« i. t. d. kakor bolj ustrezajo dotične razmere. Vsaka družina naj pozná sv. Mohorja in na mizi vsake količkaj izobražene slovenske hiše moraš najti »Zvon« in »Knjižnico«. Mi le preveč posojujemo in malo kupujemo. In naši domoljubni pisatelji morajo po vrhu za trud trpéti še občutljive denarne izgube. In le jekleno, heroično domoljublje je za kaj takega zmožno! Ali pa narod pri tem sploh napreduje, to je prašanje?!

Možje pa, katerim imponira veliko število časnikov in knjig in ne njihov obseg, in naši provincialonalni strankarji, denó naj naše razmere na eno dlan in drugo roko na srce, in pravo domoljublje jim bode klicalo: caveat consules, ne quid res publica detrimenti capiat!)

*) Prosimo. — (Uredn.)

Kritični politični pregled.

Cesar je sklical državni zbor na 30. t. m. Prva seja poslanske zbornice se odpre 30. t. m. ob enajstih dopoldne, na dnevnem redu bode: drugo branje vladne predloge, načrta postave, po kateri se vredí in obdači točenje žganih pi-jač na drobno. — Časniki tré, da finančni minister uže v prvi seji na mizo položi proračun za prihodnje leto.

Ustavoverna stranka, prekrščena v nemško narodno stranko, naredila je flaško na dunajskem parteitagu; dunajsko ljudstvo jo je pustilo na cedilu, da, celo protistiralo je zoper nje sklepe na mnogoobiskovanem ljudskem shodu pri Schwenderju; edini judje so hiše razsvetlili i nekoliko zastavice razobesili.

Tudi ljudski shod v Brnu zadnje nedelje in parteitag nemških konservativcev v Lincu zadnji ponedeljek sta ostro obsodila samopridno, državí škodljivo i krivično počenje omenjene stranke. Povsod se ljudstvo vzdiguje zoper njo ter jo tako neusmiljeno šiba, da bo vlada primorana nje zlonosnemu počenjanju konec storiti.

Na Dunaju je izšla knjiga pod naslovom: »Reine Haende«. Ona strahovito tepe ustavo-verce. Ta knjiga dela veliko pozornost, ves Dunaj jo bere.

V ogerskem državnem zboru so se zedinile opoziciionalne stranke, da bodo skupno napadale vlado, katerej očitajo, da vodi deželo v politično i denarno pogubo. Madjari so zadnja leta res veliko grešili; se zatiranjem družih narodnosti se niso opomogli, dolga pa so naredili za eno milijardo.

Novo srbsko ministerstvo je sklenolo, naj se pretrgani dogovori z Avstrijo gledé trgovinske dogodbe nadaljujejo.

Derviš paša je sklical albanske glavarje skupaj ter jih vprašal, ali so pripravljeni predati Ulčinj Črnogorcem, ti pa so mu odgovorili, da tega nikoli ne storé; ukazal jim je potem, da se to mora zgoditi, ker Sultan tako hoče, all odgovorilo se mu je, da ukaza nečejo slušati; zato je Derviš paša od vseh strani Ulčinj zapri-ter brez posebnega dovoljenja nobenemu ne pušča vhoda v Ulčinj. Turki in Albanci so se tedaj sprli i kakor se trdi, prišlo je 18. t. m. uže do krvavega boja. To prašanje visi tedaj na zadnjem zarezu, k malu ga utegne rešiti krvavi meč, toda za dolgo ne, ker Albanci ne bodo mirovali.

Na Ruskem so se v ministerstvu zgodilo nekatere promembe; ministerstvo se dogovarja s časniškimi uradniki zastran nove svobodnejše tiskovne postave. Kmeta Alturina, ki je hotel v zimskej palači carja in vso cesarjevo rodovino z dinamitom umoriti, obesili so te dni v Peterburgu.

Na pritožbo nečega poljskega poslanca, da nemška vlada zatira poljski narod, mej tem ko mu je pravična avstrijska vlada, rszjezil se je pruski minister Eulenburg tako, da se je v svojem napuhu celo v našega cesarja zaletel; Prusom raste greben tako, da se jim bo k malu po tleh ulekel.

V Berlinu raste gibanje zoper jude ter je dospelo uže do tega, da je vse mesto razburjeno. To novo prašanje utegne še velike potrebe napraviti. Ker so judje uže cele dežele izmozli i molzejo še dalje, kder le morejo, zato se ni čuditi, da se ljudstvo vznemirja i sovražno zoper nje postavlja.

Na Irskem tako vre, da se je bati krvave ustaje, irsko prašanje dela toraj angleškej vladi velike skrbi, ker upornega ljudstva ne more potolažiti. V južnej Afriki so divji Bazuti angleškega generala Klarkeja hudo natepli, iz Avfganistana pa se angleška vojska umika nazaj v Indijo i tako je konec avfganistanske vojne, katero je nepromišljeno pričel prejšnji minister Beakomfeld, angleški narod pa jo drago plačal.

DOMAČE STVARI.

Prepoved udeležbe pri razstavi v Milanu. Tržaško e. k. namestništvo je po uradnem listu razglasilo vsem Primorskim obrtnikom, da ne smejo nikakršne stvari poslati na obrtniško razstavo v Milan. Vzrok te prepovedi je namenjena demonstracija. Razstava je namreč za laške dežele in za »provincie italiane«! na Avstrijskem!!

Počtena delatka je našla 17. t. m. blizu cerkve starega Sv. Antona 300 gld. vredno zlato uro, ter jo je takoj policiji izročila. Uro je izgubila neka gospa.

Za Zagrebčane je darovala tržaška trgovinska in obrtniška zbornica 500 gl. enoliko tudi Lloyd in baron Jožef Morpurgo državno obligacijo, glasečo na 1000 gld.

Goriška čitalnica napravi 27. t. m. veliko besedo z dramatično igro, petjem, godbo in plesom v korist po potresu poškodovanim Hrvatom. Naj se goriški i zunanji Slovenci te veselice v obilici vdeležje ter blagodušno darujejo, vsak po svojej moči.

Darove za unesrečene Zagrebčane so začeli v mnogih krajih nabirati, iz-vlasti se lepo vdeležujejo Slovani tega plemenitega dela. Tudi angleški lordmayor kliče na podporo.

Slovensko uredovanje pri duhovnih uradih. Po ukazu ljubljanskega pokneženega škofa se morajo slovenske vloge reševati pri škofjskem uradu v slovenskem jeziku.

Služba učiteljice na Ketnari pri Trstu je razpisana z letno plačo 450 gl. in prostim stanovanjem in če tega ni, 150 gl. stanovnine. Plača se vsacih 5 let poviša za 60 gl. Sprej-mejo se le gospodične all vdove brez otrok; prošnje je mestnemu magistratu do 25. t. m. vložiti.

Zarad trpinčenja živalij je bilo v Trstu minoli teden več voznikov kaznovanih, ker so živini preteško naložili ali jo pa nečlo-veški pretepal. To je uže prav, ker greh je se živino neusmiljeno ravnati.

Lloydov parnik „Miramar“ se je, kakor smo uže zadnjič poročili, razbil na dalmatinskem obrežji. Šel je te dni tja parnik »St. Just« in vse, kar se je dalo rešiti, pripeljal v Trst. Potem so razbiti parnik raztrusnoli i tudi les rešili.

Pritožba Rojančanov zoper neko usnjarijo. V Rojani je nekdo ustanovil usnjarijo z magistratovim dovoljenjem. Magistrat je sicer poprej, kakor velela obrtniška postava, pozval sosednje posestnike, naj se oglasijo, ako imajo kak ugovor zoper napravo te usnjarije, i res so sosedje ugovarjali, a magistrat se na njihovo ugovarjanje ni oziral in je dovolil fabriko. Zdaj pa Rojančani tožijo zoper velik smrad i še prati več ne morejo, ker jim usnjarija vodo onesnažuje; tako nam pripoveduje spoštovan kmetovalec. — Ako se res komu godi krivica, naj se pritoži na višjem mestu.

Društvo Slovenija na Dunaju uže dalj časa skrbi za to, da si napravi jako potrebno knjižico, ker dijakom na Dunaju zelo manjka slovenskih knjig. Mnogo narodnjakov je na prošnjo tega društva uže darovalo knjig, all

